

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

ปี พ.ศ. 2536 กองระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วย/ตาย ด้วยโรคพิษสุนัขบ้าจากบัตร รง. 506 จำนวน 93 ราย คิดเป็นอัตราป่วย/ตาย 0.16 ต่อประชากรแสนคน เป็นผู้ป่วยจาก 14 จังหวัด คือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 14 จังหวัด 39 ราย ภาคกลาง 14 จังหวัด 29 ราย ภาคเหนือ 8 จังหวัด 21 ราย และ ภาคใต้ 3 จังหวัด 4 ราย อัตราป่วย/ตาย ต่อประชากรแสนคน เป็นรายภาคตามลำดับ คือ 0.15 0.18 0.19 และ 0.05 จังหวัดที่มีจำนวนผู้ป่วย/ตายสูง 10 อันดับแรกคือ กรุงเทพมหานคร 6 ราย ชัยภูมิ 5 ราย บุรีรัมย์ 5 ราย สุรินทร์และศรีสะเกษจังหวัดละ 4 ราย ลพบุรี กำแพงเพชร กาญจนบุรี ชลบุรี สกลนคร และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 3 ราย แต่ถ้าคิดเป็นอัตราต่อประชากรแสนคน จะเรียงลำดับจากสูงสุดและรองไปตามลำดับดังนี้คือ ระนอง ชัยภูมิ นครนายก ระยอง ลพบุรี กำแพงเพชร กาญจนบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ และเลย

ผู้ป่วยแยกเป็นเพศชาย 58 คน เพศหญิง 35 คน เป็นอัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 1.66 : 1 ประมาณร้อยละ 45 มีอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 5-9 ปี มีผู้ป่วยถึง 16 ราย แยกเป็นชาย 8 ราย หญิง 8 ราย มากกว่าผู้ป่วยในกลุ่มอายุอื่น ๆ รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 25-34 ปี จำนวน 10 ราย เป็นชายทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากปีก่อน ๆ เพราะโดยปกติแล้วกลุ่มอายุนี้อาจมีผู้ป่วยน้อยกว่ากลุ่มอายุ 55 ปีขึ้นไป ถ้าเทียบเป็นอัตราต่อประชากรแสนคนแล้ว กลุ่มอายุ 5-9 ปี ยังเป็นกลุ่มที่สูงที่สุด และอันดับรองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 55-64 ปี สำหรับกลุ่มอายุ 25-34 ปี จะอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำคล้ายกับปีก่อน ๆ

ฤดูที่พบผู้ป่วย/ตาย ผู้ป่วย/ตาย ทุกเดือนตลอดปี ไม่มีช่วงฤดูกาลใดที่สูงหรือต่ำกว่ากันมากซึ่งก็คือเป็นเช่นนี้มาตลอด

ในจำนวนผู้ป่วย/ตาย 93 ราย นี้กองระบาดวิทยา ได้รับรายงานการสอบสวนโรคเฉพาะรายเดือนเพียง 26 ราย หรือร้อยละ 35 เท่านั้น จากการวิเคราะห์ได้ข้อสรุปที่สำคัญดังนี้ ผู้ป่วยเป็นเพศชาย 18 ราย เพศหญิง 8 ราย อายุระหว่าง 2-63 ปี เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี จำนวน 12 ราย นอกจากนั้นกระจายอยู่ในทุกกลุ่มอายุ ผู้ป่วย/ตายรับเชื้อจากการ&สุนัขกัด 23 ราย วัณมกัด 1 ราย และสอบประวัติไม่ได้ 2 ราย สุนัขที่กัดเป็นสุนัขมีเจ้าของ 15 ราย ในจำนวนนี้ 9 รายเป็นลูกสุนัขอายุ 1-3 เดือน ผู้ป่วย/ตายส่วนใหญ่ (17/23 ราย) & กัดเพียงแผลเดียว โดยถูกกัดตำแหน่งที่สำคัญ คือใบหน้า 5 ราย นิ้วมือ/มือ/ข้อมือ 8 ราย และที่นิ้วเท้า/ข้อเท้า/สันเท้า 7 ราย ที่เหลือ&กัดที่น่อง ลำตัว และไม่ทราบตำแหน่งอีก 4 ราย ส่วนใหญ่รับเชื้อในหมู่บ้านชนบท (22/26 ราย)

ผู้ป่วย/ตายไม่ได้รับการฉีดวัคซีนและซีรัมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า 24 ราย สอบประวัติ ไม่ได้อีก 2 ราย (ซึ่งไม่น่าจะได้รับการฉีดวัคซีนเช่นกัน) สาเหตุที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนเพราะเห็นว่าเป็นลูกสุนัข 6 ราย ไม่คิดว่าสุนัขที่กัดจะเป็นบ้า 8 ราย เป็นแผลเล็กน้อย 2 ราย เจ้าของยืนยันว่าสุนัขไม่บ้า 2 ราย คิดว่าหวงลูกเพราะเป็นสุนัขแม่ลูกอ่อน 1 ราย ไม่บอกเหตุผล 5 ราย และไม่ทราบ 2 ราย สุนัขเกือบทั้งหมดไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค

ระยะฟักตัวของโรคเร็วที่สุด 17 วัน และนานที่สุด 1 ปี 3 เดือน แต่ส่วนใหญ่ (17/26 ราย) มีระยะฟักตัวน้อยกว่า 3 เดือน ระยะเวลาแสดงอาการของโรค (ตั้งแต่มีอาการจนถึงวันที่เสียชีวิต) ส่วนใหญ่ (22/26) เสียชีวิตภายใน 6 วัน ส่วนอีก 4 ราย เสียชีวิตในวันที่ 8 2 ราย วันที่ 9 1 ราย และวันที่ 10 1 ราย อาการของผู้ป่วยทุกรายแสดงอาการกลัว (การตีมนม) น้ำ ส่วนอาการอื่นที่พบได้แก่ เกร็ง ชัก กระตุก ตกใจง่าย กลัวแสง กลัวลม หายใจไม่เต็มอ้อม อาเจียน เสียทรงแผลที่กัด แขนขาไม่มีแรงเพื่อเป็นพัก ๆ

จากการสอบสวนโรคนี้พบว่ามีผู้สัมผัส เชื้อจากผู้ป่วย / ตาย ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคทุกรายรายที่มีผู้สัมผัสมาก ๆ คือ 38 คน 1 ราย 27 คน 1 ราย 27 คน 1 ราย 24 คน 1 ราย และ 13 คน 3 ราย ซึ่งอาจจะมีทั้งรายที่สัมผัสเชื้อจริงและไม่จริง อย่างไรก็ตามการฉีดวัคซีนให้ในรายที่ไม่ได้รับเชื้อก็ถือว่าเป็นการป้องกันโรคล่วงหน้าไป

โรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์

ปี พ.ศ. 2536 กองระบาดวิทยาในฐานะที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ได้รับรายงานการชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้าจากห้องปฏิบัติการ 22 แห่ง มีผู้ส่งหัวสัตว์ชนิดต่างไป ตรวจรวม 9,718 ตัวอย่าง เน่า 142 ตัวอย่าง ตรวจได้เพียง 9,576 ตัวอย่าง พบว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า 4,263 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 46.51 ภาคกลางส่งตัวอย่างตรวจสูงที่สุด 3,462 ตัวอย่าง พบเชื้อ 1,590 ตัวอย่าง ร้อยละ 45.92 และรองลงไปตามลำดับ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งตรวจ 2,884 ตัวอย่าง พบเชื้อ 1,315 ตัวอย่าง ร้อยละ 45.60 ภาคใต้ ส่งตรวจ 1,566 ตัวอย่าง พบเชื้อ 806 ตัวอย่าง ร้อยละ 51.47 ภาคเหนือ ส่งตรวจ 1,484 ตัวอย่าง พบเชื้อ 552 ตัวอย่าง ร้อยละ 37.19

จังหวัดที่มีจำนวนส่งตรวจและพบเชื้อสูง 10 จังหวัดแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร 1,373 ตัวอย่าง นครราชสีมา 899 ตัวอย่าง ขอนแก่น 548 ตัวอย่าง นครศรีธรรมราช 163 ตัวอย่าง

นครสวรรค์ 132 ตัวอย่าง อุบลราชธานี 130 ตัวอย่าง อุครธานี 69 ตัวอย่าง สมุทรปราการ 89
ตัวอย่าง พิษณุโลก 96 ตัวอย่าง และนนทบุรี 79 ตัวอย่าง กรุงเทพมหานครแม้ว่าจะมีจำนวนส่ง
ตรวจสูงที่สุดในกลุ่มนี้ แต่เปอร์เซ็นต์การพบเชื้อน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 33.23 และที่ไม่แตกต่างกัน
มากนักอีก 2 จังหวัดคือ ขอนแก่น (ร้อยละ 37.86) และอุครธานี (ร้อยละ 38.20)

ในจำนวนที่พบเชื้อ 2,937 ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสุนัขถึงร้อยละ 94 แมวรองลงมา คือ
ร้อยละ 4 ปศุสัตว์ โค กระบือ สุกร ร้อยละ 1.25 ที่เหลือเป็นสัตว์ชนิดอื่นซึ่งพบน้อยกว่าร้อยละ 1
เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2535 พบว่ามีตัวอย่างส่งตรวจลดลงร้อยละ 8.3 (913 ตัวอย่าง)
จำนวนพบเชื้อลดลงร้อยละ 3.49 (380 ตัวอย่าง) และร้อยละของการพบเชื้อก็ลดลงน้อยกว่า 47.1
เหลือ 46.96